

Sosiaali- ja
terveysministeriö

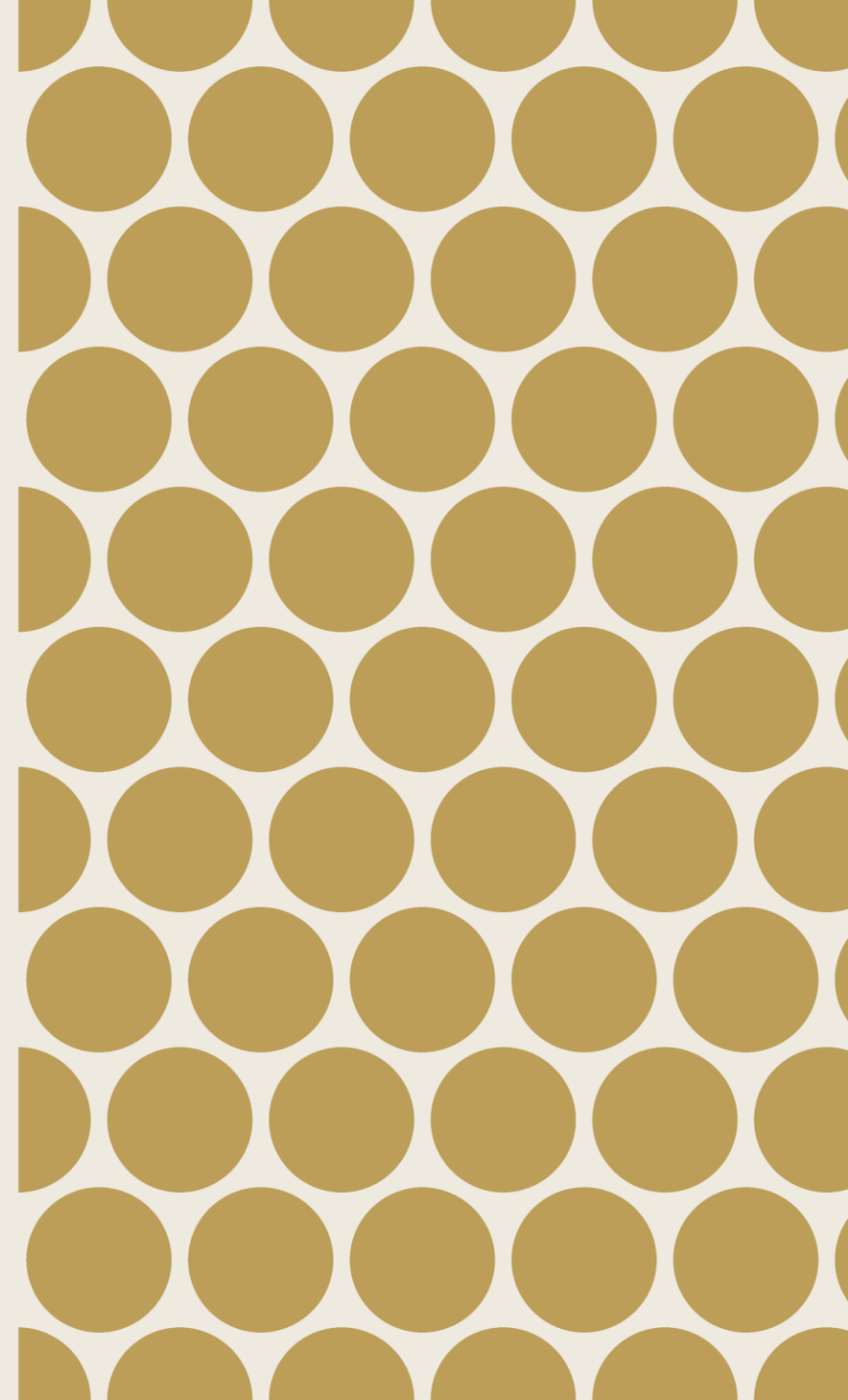
Vammaispalvelulain soveltamisalan tarkentaminen II: hallituksen esitys HE 92/2025 vp

Kaarina Tuokko, erityisasiantuntija
Kirsi-Maria Mämlund-Laakso, neuvotteleva virkamies
10.10.2025

Sosiaali- ja
terveysministeriö

Tausta ja tavoitteet / Kaarina Tuokko

Lainvalmistelun tausta

- Syksyllä 2024 käsiteltiin vammaispalvelulain soveltamisalan tarkentamista koskevaa hallituksen esitystä HE 122/2024 vp
- Tuolloin eduskuntakäsittelyssä poistettiin elämänvaihetta koskeva säännösehdotus, koska sitä ei ollut mahdollista täsmentää perustuslakivaliokunnan asettamien raamien mukaisesti budjettilakien aikataulussa eduskuntakäsittelyn aikana. Täsmentäminen edellytti ministeriötaidoista valmistelua.
- Valmistelu soveltamisalan tarkentamisesta aloitettiin keväällä 2025 ja nyt hallituksen esitys HE 92/2025 vp annettiin 18.9.2025 eduskunnalle. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2026 alkaen.

Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on, yhdessä aiemmin hyväksytyjen muutosten kanssa,

- tarkentaa vammaispalvelulain soveltamisalaa koskevaa säännöstä siten, että voidaan varmistaa vammaispalvelulain säilyminen vammaisille henkilöille tarkoitettuna erityislakina,
- turvata eri elämänvaiheissa elävien vammaisten henkilöiden erityispalvelujen saatavuus sekä perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen, sekä
- turvata hyvinvointialueiden edellytykset rahoittaa vammaispalvelut.

Taloudelliset vaikutukset

- Soveltamisalasäännöksen eduskuntakäsittelyssä syksyllä 2024 luovuttiin elämänvaihesäännöstä, koska sitä ei ollut mahdollista täydentää budjettilakien käsittelyaikataulun mukaisesti perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla.
- Tämän vuoksi hyvinvointialueiden rahoitukseen varattiin varmuuden vuoksi 20,2 milj. euroa toimeenpanon edellytysten vahvistamiseen sen lisäksi, mitä muutoin tarvittiin uudistuksen toimeenpanoon.
- Koska soveltamisalasäännökseen ehdotetaan lisättäväksi elämänvaihesäännös uudelleen, hyvinvointialueiden rahoituksesta voidaan vähentää varmuuden vuoksi varatut 20,2 milj. euroa vuodesta 2026 alkaen.

Uuden lainsäädännön toimeenpanon seuranta

- Lainsäädännön uudistamisen aiemmissa vaiheissa eduskunnan mukaan valtioneuvoston tulisi ohjata lain toimeenpanoa ja seurata muutosten vaikutuksia.
- Sosiaali- ja terveysministeriö on käynnistänyt hankkeen vammaispalvelulain tavoitteiden toteutumisen seuraamiseksi.
- Seurantahankkeen toteuttaa Terveysten ja hyvinvoinnin laitos ja se kestää vuoden 2027 loppuun.

Hyödyllisiä linkkejä

- Hallituksen esitys 92/2025 vp:

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Sivut/HE_92+2025.aspx

- Hallituksen esityksen 92/2025 vp käsittelytiedot eduskunnassa:

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/KasittelytiedotValtiopaivaasia/Sivut/HE_92+2025.aspx

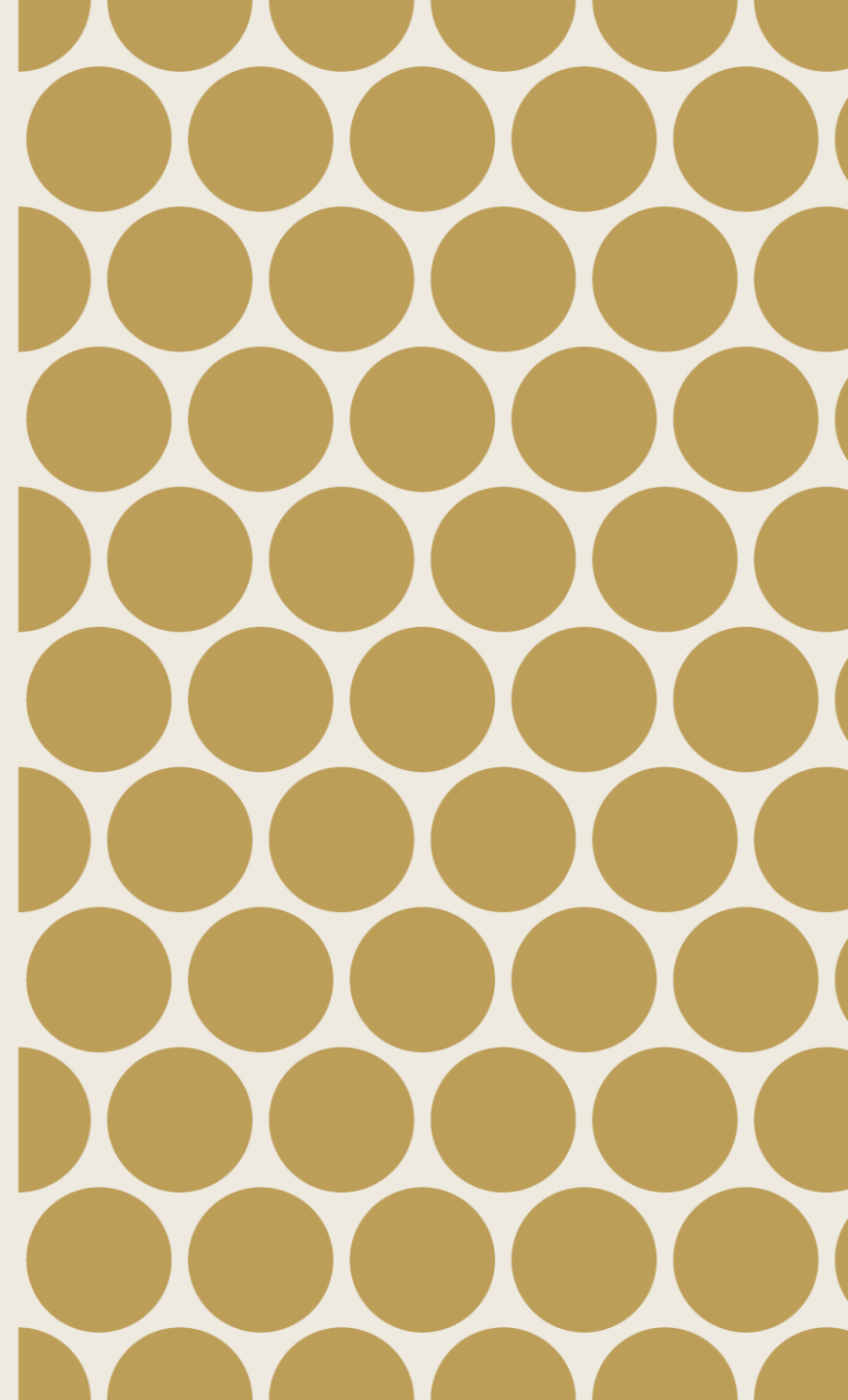
- Vammaispalvelujen käsikirjan info soveltamisalan tarkentamisesta:

<https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/vammaispalvelujen-kasikirja/ajankohtaista/uusi-vammaispalvelulaki/vammaispalvelulain-soveltamisalan-tarkentaminen>

Sosiaali- ja
terveysministeriö

Keskeiset ehdotukset / Kirsi-Maria Malmund-Laakso

Keskeiset ehdotukset: soveltamisalaa koskevan 2 §:n momenttien lukumäärä, järjestys ja kirjoitustapa

- Pykälän kirjoitustapaa sekä momenttien lukumäärää ja järjestystä on selvennetty.
- Muut kuin elämänvaihetta koskevat, muutettavaksi esitetyt kohdat vastaavat sisällöltään eduskunnan aiemmin hyväksymän vammaispalvelulain säännöksiä.
- Ensimmäiseen momenttiin lisätty täsmentävä ilmaisu vammaisille henkilöille järjestettävistä erityispalveluista eli *vammaispalvelut*.
- Pykälään ehdotetaan tehtäväksi tältä osin vain teknisiä muutoksia.

Keskeiset ehdotukset: soveltamisalaa koskevaan 2 §:ään elämänvaihetta koskeva momentti

- Esityksessä ehdotetaan täydennettäväksi vammaispalvelulain soveltamisalapykälää siten, että siihen lisätään uusi elämänvaiheita koskeva säännös (uusi 4 momentti).
- Muutoksen tarkoituksena on auttaa erottamaan eri elämänvaiheisiin tavanomaisesti kuuluva avun ja tuen tarve sellaisesta vamman tai sairauden aiheuttamasta välttämättömästä avun ja tuen tarpeesta, johon tulee vastata vammaispalvelulain mukaisilla palveluilla.

Hallituksen esityksen ehdotus: Elämänvaihetta koskeva säännös lain 2 § 4 momenttiin:

- *Tämän lain perusteella järjestetään palveluita niille vammaisille henkilöille, joiden toimintarajoitteesta johtuva välttämätön avun ja tuen tarve poikkeaa kyseessä olevaan elämänvaiheeseen tavanomaisesti kuuluvasta avun ja tuen tarpeesta. Tässä laissa tarkoitetaan elämänvaiheella ihmisen yleiseen elämänkulkuun kuuluvaa ajanjaksoa, johon liittyy sille tyypillisiä kehitysvaiheita ja tehtäviä. Elämänvaiheita ovat lapsuus, nuoruus, aikuisuus ja vanhuus. Arvioitaessa oikeutta saada vammaispalveluita eri elämänvaiheissa tulee ottaa huomioon, mitä 1 §:ssä säädetään lain tarkoituksesta. Arvioinnissa tulee lisäksi ottaa huomioon palveluiden jatkuvuus siirryttäessä elämänvaiheesta toiseen. Arviointi tulee tehdä osana yksilöllistä palvelutarpeen arviointiprosessia.*

Toisin sanoen 1/3

- Tämän lain nojalla järjestetään palveluja sellaiselle vammaiselle henkilölle, jonka välttämätön toimintarajoitteesta johtuva avun ja tuen tarve poikkeaa tavanomaisesti kyseiseen elämänvaiheeseen liittyvästä avun ja tuen tarpeesta.
- Tässä laissa elämänvaiheella tarkoitetaan ihmisen yleiseen elämänsykliin kuuluvia ajanjaksoja, joihin liittyy tyypillisiä kehitysvaiheita ja tehtäviä.
- Elämänvaiheita ovat lapsuus, nuoruus, aikuiselämä ja vanhuus.

Toisin sanoen 2/3

- Arvioitaessa oikeutta vammaispalveluihin eri elämänvaiheissa on otettava huomioon lain 1 §:n säännös lain tarkoituksesta.
- Lain tarkoituksena on:
 - toteuttaa vammaisen henkilön yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja osallistumista yhteiskunnassa sekä ehkäistä ja poistaa niiden toteutumisen esteitä;
 - tukea vammaisen henkilön itsenäistä elämää ja itsemääräämisoikeuden toteutumista;
 - turvata vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen ja edun mukaiset, riittävät ja laadultaan hyvät palvelut.

Toisin sanoen 3/3

- Arvioitaessa oikeutta vammaispalveluihin eri elämänvaiheissa on otettava huomioon myös palvelun jatkuvuus siirryttäessä elämänvaiheesta toiseen.
- Arviointi tehtäisiin osana yksilöllistä palvelutarpeen arviointiprosessia.
- Näkemyksemme mukaan on ollut käytäntönä aiemmassa vammaispalveluja koskevassa lainsäädännössä, mutta on nyt nostettu ja täsmennetty pykälän tasolle.

HE 122/2024 vp käsittely syksyllä 2024

PeVL 44/2024 vp

- ”Perustuslakivaliokunta pitää elämänvaiheisiin kiinnittyviä arviointiperusteita hyväksyttävänä. Hallituksen esityksessä elämänvaiheista esitetyt perustelut huomioidenkin 1. lakiehdotuksen 2 §:n 3 momentin säännös on perustuslakivaliokunnan mielestä kuitenkin huomattavan avoin ja tulkinnanvarainen.”

StVM 28/2024 vp

- ”Valiokunta korostaa, että nimenomaisen elämänvaiheita koskevan säännöksen poistaminen soveltamisalapykälästä ei tarkoita sitä, ettei asiakkaan palvelutarpeen arviointia ja asiakassuunnitelmaa tehtäessä tule ottaa huomioon henkilön elämänvaihe ja elämäntilanne.”

Sosiaali- ja
terveysministeriö

Kiitos!

